

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Σύνοψις αὐτῆς μέχρι τοῦ Κυβιέρου.

Βιογραφία τούτου.

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, ἣτις κατέστρεψε τὰ πάντα, προστάτευσεν ἐξαιρέτως τὴν ἐπιστήμην· ὅθεν τῇ 9 Ἰουνίου 1791 ἐξεδόθη ψήφισμα ὑπὲρ τοῦ Μουσείου, καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰ πνεύματα ἐστράφησαν βαθμηδὸν πρὸς τὴν σπουδὴν τῶν φαινομένων τῆς φύσεως.

Ἐξετάζοντες τοὺς μεγάλους ἀνδρας ἐκείνων τῶν αἰμνῆστων χρόνων, εὐρίσκομεν τοιοῦτον καὶ τὸν Κυβιέρον· ἐπειδὴ λαβὼν ἐκ φύσεως νοὺν ὀρθόν, καθαρὸν καὶ εὐρύχωρον ἐπεχείρησε πάντοτε πολλὰ διὰ μιᾶς πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔφερεν εἰς εὐτυχὲς τέλος. Διὰ τοῦτο ὁ βίος αὐτοῦ διαιρεῖται εἰς πολιτικὸν καὶ ἐπιστημονικόν.

Ἐνταῦθα δὲν σκοπεύομεν οὔτε βωμὸν νὰ ἀνεγείρωμεν εἰς τὸν περικλεῆ τοῦτον φιλόσοφον, οὔτε νὰ ἐξευτελίσωμεν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἐθαύμασαν ὅλοι οἱ σύγχρονοι· θέλομεν δὲ ἀπλῶς διηγηθῆ τὰς πράξεις του ἀφίνοντες τὴν πλάστιγγα νὰ κλίνη ἀφ' ἑαυτῆς δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ κατὰ τὰς περιστάσεις.

Ὁ Γεώργιος (Λεοπόλδος, Χριστιάνος, Δαγοβέρτος Φριδερίκος) Κυβιέρος ἐγεννήθη τὴν 23 Αὐγούστου 1765 εἰς τὸ Montbeliard πόλιν τῆς Γαλλίας ἀνήκουσαν τότε εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Βυρτεμβέργης. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ἐκ τῆς κώμης Cuvier τῆς ἐπαρχίας τοῦ Jura ἦτο μᾶλλον εὐγενὴς ἢ πλουσία· ὁ δὲ πατὴρ ἀξιωματικὸς τάγματος Ἑλβετῶν μισθοφοροῦντος παρὰ τοῖς Γάλλοις ἐδίδαξε τὸν νέον τὰ δόγματα τῆς τῶν διαμαρτυρουμένων θρησκείας, καὶ ἐπεμελήθη ἱκανῶς τὴν ἐκπαίδευσίν του· ὅθεν ἐφάνη ἀπ' ἀρχῆς ὁποῖος ἔμελλέ ποτε νὰ ἀποβῇ· ἐπειδὴ ἐκτὸς τῆς λαμπρᾶς μνήμης καὶ ἀγχινοίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν, ἡγάπα πολὺ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἱστορίας, ἐγνώριζε τὴν Λατινικὴν,

Ἑλληνικὴν, Γερμανικὴν, καὶ σχεδὸν ὅλας τὰς σημερινὰς διαλέκτους τῆς Εὐρώπης, τέλος πάντων ἐσπούδασεν εὐδοκίμως τὰ μαθηματικὰ καὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ μόλις δεκαπενταετῆς ἡξιώθη πολλῶν ἀριστείων εἰς τὸ κατὰ σημα, ὅπου ἐδιδάσκετο.

Κατὰ τὸ 1784 ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ Montbeliard εἰς τὸ Στούτγαρντ, καὶ ἐκεῖ ἔκλεξεν ἀντὶ τοῦ λυκείου τὴν ἀκαδημίαν, ἣτις ἔμελλε νὰ ἐκπαιδεύσῃ δύο ἐνδόξους ἀνδρας αὐτὸν καὶ τὸν Schiller· ἤκουσε δὲ μάλιστα τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀπὸ τὸν Killmeyer· ἄλλ' ἡ φυσικὴ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τάσις πρὸς τὰς θρησκευτικὰς ἰδέας δὲν ἐπηρεάσθη διόλου ἀπὸ τοῦ διδασκάλου τὸν πλατωνισμὸν· ἀφοῦ δὲ διέδραμεν ὅλον τὸν κύκλον τῶν σχολικῶν μαθημάτων ὁ Κυβιέρος ὑπῆγεν εἰς μικράν τινα κώμην τῆς Νορμανδίας, ὅπου ἀνεδέχθη τὴν ἀγωγὴν παιδὸς τινος, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἀσφαλῶς ὡς εἰς εὖδιον λιμένα, ἐνῶ ἡ τρικυμία ἐξαπλοῦτο καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν.

Αἱ πολιτικαὶ μεταβολαὶ διασκορπίζουσιν ὡς νανάγιον τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πράγματα. Εἰς τοιαύτην περίσασιν σοφὸς τις Γάλλος καλούμενος Τεσσιέρος, ἀφοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἀλλάξῃ καὶ ὄνομα καὶ ἐπάγγελμα, ἔλαβεν ὑπηρεσίαν ἱατροῦ εἰς τὸ στράτευμα· ἐλθὼν δὲ κατὰ τύχην πλησίον τῆς Friquenville ἤκουσε πολλὰ λεγόμενα περὶ νέου τινὸς ἐκδότου εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φύσεως, καὶ ἐφρόντισε νὰ τὸν γνωρίσῃ· ὁ Κυβιέρος τρώντι ὠφελούμενος ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὴν γειτονίαν περιειργάζετο τοὺς ἐμπεριεχομένους εἰς αὐτὴν θησαυροὺς, ἐξέταζε τὰ μαλάκια καὶ κογχύλια, ὅσα ὁ ἄνεμος ἔφερε πολλάκις εἰς τὸν αἰγιαλὸν, ἢ οἱ ἄλιεῖς ἐσαγῆνευον, ἀνέτεμνε τοὺς ἰχθεῖς καὶ ἡρεύνα ἀκριβῶς τὰ ὄργανά των. Διὰ ταῦτα συσταθείσης εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον φυσικοῖστορικῆς ἐταιρείας ἐψηφίσθη ὁμοφώνως γραμματεὺς αὐτῆς.

Τότε διέτριβεν ἐν Παρίσις ἄλλος νέος φυσικοῖστορικὸς ὁ Κ. Γεωφρουὰς Σαιντιλαῖρος, [Geoffroy de Saint Hilaire], ὅστις περιελάμβανε εἰς ἑαυτὸν τὴν τύχην τῆς

ἐπιστήμης· ἐπειδὴ ὡς φίλος καὶ θετὸς υἱὸς ἐνταύτῳ τοῦ Δωβαντῶνος, διέπρεψεν ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς τὰς μαθήσεις· ὅθεν περὶ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ Μουσείου.

Ἐν τούτοις ὁ Τεσσιέρος γράφων περὶ τοῦ Κυβιέρου εἰς Παρισίους πρὸς τοὺς κυρίους Ὀλλιβιέρον, Δασεπέδον, Ἰουσιέα καὶ ἄλλους, ἰδιαίτερος δὲ πρὸς τὸν Παρμαντιέρον ἔλεγεν ὅτι εὐρῆκεν ἓνα μαργαρίτην εἰς τὴν κόπρον τῆς Νορμανδίας· καὶ αὐτοὶ συνεχάρησαν πάντες ὅτι ἡ ἐπιστήμη κατακλιθεῖσα ὡς κάλαμος ἔμελλε πάλιν νὰ ἀνυψωθῇ μετὰ τὴν Νυέλλαν. Θεωροῦντες δὲ ὡς αἷσιον οἶωνόν τὴν ἀγγελίαν ταύτην ἐφιλοτιμήθησαν νὰ συνεργήσωσι περὶ τούτου· προθυμήθη δὲ μάλιστα ὁ Γεωφρουᾶς, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ἰουσιεὺς εἶπεν ὅτι ὁ νέος Κυβιέρος ἔμελλε νὰ κατασταθῇ ποτε ἄξιος τοῦ Δελάμβρου· ἐπειδὴ θουμάσας τὴν προφητείαν τὸν σύστησεν εἰς τοὺς ἐταίρους του, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὸν Λαμάρκην, ὅστις ὁμῶς ὀλίγον ἐφρόντισεν· αὐτὸς δὲ ἀφοῦ διήλθεν ἐκθαμβὸς χειρόγραφόν τινα τοῦ Κυβιέρου, τὸν προσκάλεσεν εἰς Παρισίους, ὅπου ἔμελλε νὰ διαπρέψῃ ὡς δεῦτερος Δινναῖος καὶ θεμελιωτὴς τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Ἐλθόντα δὲ τὸν ἐφιλοξένησεν εἰς τὴν οἰκίαν του, παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὴν βιβλιοθήκην του, καὶ ἔκτοτε ὅλαι αὐτοῦ αἱ πράξεις ἦσαν κοιναὶ καὶ τὰ συγγράμματα ἔφερον καὶ τῶν δύο τὰ ὀνόματα. Ὁ δὲ Μιλλῖνος κατὰ μεσιτείαν τοῦ Γεωφρουᾶ ἐπέτυχεν ὑπὲρ τοῦ Κυβιέρου διδασκαλικὴν τινα καθέδραν εἰς τὸ κεντρικὸν σχολεῖον τοῦ Πανθέου, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μετρούδου διδασκάλου τῆς συγκριτικῆς ἀνατομίας εἰς τὸν βοτανικὸν κήπον, πάλιν ὁ Γεωφρουᾶς κατῴρθωσε νὰ τὸν ὀνομάσῃ ἀναπληρωματικὸν διάδοχον καὶ νὰ τὸν φέρῃ τρόπον τινα εἰς τὸ μέγα θέατρον τῆς δημοσίου παραδόσεως. Ἄλλ' ὁ γενναῖος οὗτος εὐεργέτης μὴ ἀρκούμενος εἰς ὅλα ταῦτα τὸν ἐμβίβασε καὶ εἰς ὅσας αὐτὸς ἐσύχναζεν οἰκίας, τέλος πάντων ἐζήτησεν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἔλαβε μίαν καθέδραν εἰς τὸ Μουσεῖον.

Ὁ Γεωφρουᾶς ἐθαύμαζε μάλιστα τὴν γονιμότητα καὶ

εὐκρίνειαν τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὄχι ὀλιγότερον καὶ τὴν ἐξαίρετον φιλοπονίαν τοῦ νέου τούτου φίλου, ὅστις ἤδη ἐφαίνετο ὅτι ἐμελλε νὰ κάμῃ τόσῳ μεγάλα βήματα εἰς τῆς ἐπιστήμης τὸ στάδιον· ἀλλ' ὁ Δωβαντὼν διέφερε κατὰ τὴν περὶ τοῦ Κυβιέρου κρίσιν· ὅθεν ἔλεγε πρὸς τὸν Γεωφρουᾶν· κακῶς ποιῶν σπουδάζεις νὰ ἐξευτελισθῇς ἔμπροσθεν τοῦ ἀγνώμονος τούτου νέου, ὅστις μοι φαίνεται τόσον σκοτεινὸς (κρυφίνους) ὥστε δὲν δύναμαι νὰ διακρίνω τὸν χαρακτήρᾱ του· καὶ ὅμως ὁ Γεωφρουᾶς δὲν ἔπαυσεν ἀγαπῶν καὶ προστάτεῦον τὸν Κυβιέρον. Κατὰ δυστυχίαν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶχον κυρίως κλίσεις τόσον διαφόρους, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀκολουθήσωσιν ἐπὶ πολὺ τὸν αὐτὸν δρόμον." Ὅθεν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνενώθησαν ὡς κλάδοι διεστώτων δένδρων, αἱ ὁποῖοι δυσκόλως μένουσι συνδεδεμένοι, ἢ ὡς δύο ῥύακες, οἵτινες συμβάλλοντες ῥέουσι μέχρι τινὸς εἰς τὴν αὐτὴν κοίτην, ἀλλ' ἔπειτα χωρίζονται διὰ παντός, καὶ ὁ μὲν καταβρέχει τὴν πεδιάδα, ὁ δὲ καταδυόμενος εἰς χαράδρας ἀφανίζεται.

Ὁ Κυβιέρος ἐνασμενίζετο νὰ διαπρέπῃ εἰς τὰς συναναστροφὰς καὶ ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος εὐχαρίστει πολὺ τὴν φιλοδοξίαν του τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἐγνώριζε τὸν τρόπον νὰ μετασχηματίζεται κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ἀριστεύῃ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη τῆς συνομιλίας· ὁ δὲ Γεωφρουᾶς ἐξ ἐναντίας ὡς θεωρητικὸς δὲν εὐδοκίμει καὶ ματαίως κατέτριβε τὸν καιρὸν εἰς τὴν κοινωνίαν· ὅθεν ὁ Κυβιέρος δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰς λαμπροτάτας οἰκίας καὶ μάλιστα εἰς τοῦ Λαβοαζιέρου, ὅστις ἠρέσκετο εἰς τὴν χάριν καὶ τὸ εὐστροφὸν τῶν λόγων του.

Ἄλλ' ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ· ἐπειδὴ ὁ Γεωφρουᾶς συνοδεύων τὸν Ναπολέοντα ἀπεδήμησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ὁ μὲν ἐζήτει πτηνὰ καὶ σκελετὰ, ὁ δὲ δόξαν πολεμικὴν, ἢ ὁποῖα τὸν ἀνύψωσεν ὑπὲρ ἄνω τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων πορθητῶν τοῦ κόσμου.

Ἀναχωρῶν δὲ ὁ Γεωφρουᾶς παρέδωκεν εἰς τὸν Κυβιέρον σχέδιον διατριβῆς περὶ ἀναμνηρικαζόντων ζώων, τὸ ὁποῖον

ἂν καὶ ἑλλείψεις τινὲς ἀπήτουν διόρθωσιν φιλικῆς χειρὸς, ὁ Κυβιέρος ἐξέδωκεν ὡς τὸ παρέλαβε· πρῶτον τοῦτο σημεῖον δολιότητος ἱκανὸν νὰ ἀποδείξῃ ἕκτοτε ὅτι ὁ εὐεργετηθεὶς ἐπεθύμει τὴν δυσφημίαν τοῦ εὐεργέτου.

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ Κυβιέρος ἐξηκολούθει τὰς ὀστεολογικὰς ἐρεῦνας, καὶ ἀναγινώσκων ἔμπροσθεν τοῦ Ναπολέοντος ἔκθεσιν τῆς δεκαετοῦς προόδου τῶν φυσικοῖστορικῶν ἐπιστημῶν ἤκουσε πολλοὺς καὶ δικαίους ἐπαίνους διὰ τὴν καλὴν οἰκονομίαν τῆς ὑλῆς καὶ τὴν σαφήνειαν τῆς φράσεως. Ὁ δὲ Γεωφρουᾶς ἐπιζήρῳ εὐρήκε διδάσκαλαν καὶ ἀνώτερον τὸν Κυβιέρον, διότι αὐξήσας καὶ μεγαλυνθεὶς ἐντὸς τριῶν ἐτῶν δὲν κατεδέχετο πλέον νὰ ταπεινωθῇ· ὅθεν τὸν ἔβλεπεν ἤδη μακρόθεν καὶ ἐνῶ ἐδύνατο χηρευούσης θέσεως εἰς τὴν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν νὰ ὠφελήσῃ διὰ μιᾶς λέξεως τὸν παλαιὸν αὐτοῦ φίλον δὲν ἠξίωσε νὰ τὴν προφέρῃ. Ἐνθυμήθη λοιπὸν ὁ Γεωφρουᾶς τότε, ἀλλὰ βραδέως, τὰς ἀπαισίους μαντείας τοῦ Δωβαντῶνος καὶ ἔχυσε βέβαια πικρὰ δάκρυα.

Διατὶ ἄρά γε εὐρίσκονται τόσοι τεχνῖται, τόσοι ποιηταὶ, καὶ τόσοι σοφοί, ἀγνώμονες πρὸς τοὺς εὐεργέτας των; ὁ Ρακίνας λησμόνησεν ὅτι ὁ Μολιέρος εὐκόλυνε τὴν εἰσοδὸν τοῦ εἰς τὸ θέατρον· ὁ Βολταῖρος ἐμίσει τοὺς πρῶτους αὐτοῦ προστάτας, μάλιστα δὲ τὸν Κρεβιλιῶνα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐβοηθήθη κατὰ πολλὰ· σήμερον δὲ πύσοι δεδοξασμένοι νεοί, οἱ ὁποῖοι προστατεύοντο ἀπὸ ἰσχυροῦς ἀνθρώπους, δὲν τοὺς ἀναγνωρίζουσι πλέον, ἀλλ' ἔφυγον ἐκ τῆς φφλεᾶς, εὐθὺς ἀφοῦ ἠσθάνθησαν ἑαυτοὺς ἱκανὰ δυνατοὺς ὥστε νὰ πετάξωσι μόνοι!

Ἀφοῦ ὁ Κυβιέρος ἐδόθη εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα, δυσκόλως ἐδύνατο ν' ἀκολουθήσῃ τῆς ἐπιστήμης τὴν πρόοδον. Τὸ πτερωτὸν τοῦτο ὄχημα συχνάκις ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν ἀφήσῃ ὀπίσω· καὶ τότε ὁ σοφὸς ἠγανάκτει μὲν ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ ἐνταυτῷ εἰς ἅλα· δὲν ἠθελεν ὅμως νὰ ἐγκαταλείψῃ τίποτε διὰ τὴν ἀκόρεστον φιλοδοξίαν του, καὶ μὴ ἐνθυμούμενος ὅτι ἡ ἐπιστήμη ὡς ζηλότυπος ἐρωμένη,

ἀπαιτεῖ ὀλόκληρον τὸν ἔραστον, καθὼς ἔλεγε καὶ ὁ Μιχαήλ Ἀγγελος (*l' arte è geloso, vuol l' hommo tuto intiero*) ἀνελάμβανεν ὑπέροχόν τινα ἐξουσίαν πρὸς τοὺς ἄλλους συνεργάτας καὶ ἤθελε μάλιστα νὰ τοὺς ὑποβάλῃ εἰς τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν ιδίων αὐτοῦ φρονημάτων. Ὅθεν ἡ ἰδέα, τὴν ὁποίαν αὐτὸς δὲν εἶχεν ἢ δὲν ἐγνώριζε, παρώξυνε τὴν φιλαυτίαν του καὶ τὴν κατεπολέμει ἀσπόνδως ὥς σφαλεράν· οὕτως ἐσπούδασε νὰ κατασρέψῃ τὸ σύστημα τοῦ Γεωφρουᾶ, ὅστις ἀρχηγὸς νέας φιλοσοφικῆς αἱρέσεως ἐνησχολήθη νὰ εὕρῃ τὴν ἀναλογίαν τῶν ὀργανικῶν ὄντων· ἀλλὰ τὸ νεογνὸν τοῦτο ἔμβρυον, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ἠθέλησε νὰ πνίξῃ εἰς αὐτὰ τὰ σπάργανα, ἀνεφάνη εἰς τὸν κόσμον ἀρκετὰ ἰσχυρὸν καὶ ἄρτιον μετὰ τρία ἔτη. Ὁ Κυβιέρος τότε κατεβη εἰς τὴν παλαίστραν τῆς λογομαχίας· ὁ δὲ ἀγὼν ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ ὑπόμνημα περὶ τῶν κεράτων τῶν μηρυκαζόντων ζώων· ἀλλ' ὁ Γεωφρουᾶς δὲν ὑπεχώρησεν, ὅθεν διάβασεν εἰς τὴν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν τὴν ὠραίαν αὐτοῦ διατριβὴν περὶ τῶν ἐντόμων καὶ τῆς ὀργανικῆς αὐτῶν μετὰ τὰ σπονδυλωτὰ σχέσεως.

Κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ὁ ὑπουργὸς Δεκάξης ἔδιδε τὸ πρῶτον ὑπουργικὴν συμπόσιον. Ὁ Κυβιέρος ἔφθασε περὶ τὰς ἑξ ὥρας μὲ πλῆθος ἀκαδημιακῶν περιβεβλημένων λαμπρὰν στολήν. Εἶχετε, φαίνεται, ἑκτακτὸν συνεδρίασιν, ἠρώτησεν ὁ ὑπουργὸς, ὅχι ἀπεκρίθη ὁ Κυβιέρος, ἀλλὰ κατετρίψαμεν τὸν καιρὸν ἀκούοντες ἀηδεῖς τινας καὶ ἀπεράντους μωρολογίας. Τότε ὁ Δεκάξης περιεργεῖα κινούμενος ἠθέλησε νὰ μάθῃ εἰς ποῖον αὐταὶ ἀπεδίδοντο καὶ ἐθαύμασεν ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦ περιφήμου Γεωφρουᾶ Σαιντιλέρου.

Οἱ Γερμανοὶ ὅμως δὲν ἔκριναν, ὥς ὁ Κυβιέρος· ἐπειδὴ τὸ ὑπόμνημα τοῦ ἀντιπάλου του τοὺς ἐνθουσίασε καὶ φοβούμενοι μήπως παραμορφωθῇ ἢ διαστραφῇ ἀπὸ τὴν κακίαν ἐσπούδασαν νὰ τὸ δημοσιεύσωσι Γαλλιστὶ διὰ τῆς Ἰσίδος. Ὅθεν ἑκτοτε ὁ Κυβιέρος συνέλαβεν ἄσπονδον μῖσος κατὰ τοῦ Γεωφρουᾶ· καὶ ἤδη τῇ ἐπαύριον ἐπὶ πλήρους τῶν Ἀκαδημιακῶν ὁμυγύρεως δὲν συνεστάλη νὰ εἴπῃ ὅτι αἱ

περὶ ἐντόμων αὐτοῦ ἰδέαι ἦσαν ἀπλαῖ μωρολογίαι· εἰς ἄλλους δὲ ἔλεγεν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλει κατασιγάσει τὸν ἐχθρόν του ἀνατείνων τῶν λόγων αὐτοῦ τὸ σιβαρότατον ῥόπαλον. Τοῦτο ἐνθυμίζει τὸ τοῦ περιφήμου Μιραβὼ ἐπαπειλοῦντος νὰ δείξῃ εἰς τοὺς ταραττομένους ἐχθρούς του *sa tête d' ours*· ἀλλ' ὁ ἀνταγωνιστὴς ἦτον ἐξίσου φοβερός καὶ ὅλος κατάφρακτος· ὅθεν κατὰ τὰ 1830 συνεκρούσθησαν πάλιν δοθείσης νέας ἀφορμῆς, καὶ ὁ Κυβιέρος μὲ πολλὴν πικρίαν ἐπεμελήθη νὰ ἀποδείξῃ ἀμαθῆ τὸν Γεωφρουᾶν· ἀλλ' ἡ πάλῃ ἦτο σχεδὸν περιττὴ εἰς τὸ ἐξῆς, ἐπειδὴ ὁ Γεωφρουᾶς εἶχεν ἤδη ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰς ψήφους παλαιῶν καὶ νεωτέρων σοφῶν· ὁ Γκέθης [Goethe] ἰδιαιτέρως ἐν ὀνόματι τῆς Γερμανίας ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ νικητήρια· ἀλλ' ἡ φιλοσοφικὴ αὕτη μονομαχία ἠκολούθησε πάλιν διὰ τοῦ τύπου κρατερὰ ὡς πρότερον, καὶ μόνον ὁ θάνατος τοῦ Κυβιέρου ἐδυνήθη νὰ καταπαύσῃ τὸν πόλεμον.

Ἀπὸ τὰ συγγράμματα τοῦ Κυβιέρου λόγου μάλιστα ἄξια κρίνονται δικαίως τὰ ἀκόλουθα· στοιχειώδης πίναξ τῆς ἱστορίας τῶν ζώων, ἔρευνα περὶ ὀρυκτῶν ὀστέων, ἱστορίαι τῶν μαλακίων, σύστημα ζώων διηρημένων κατὰ τὴν ὀργανικὴν αὐτῶν ἀναλογίαν. Ἀλλὰ πλήθος μικρὸν ὑπομνημάτων καὶ ἐπιστημονικῶν ἐκθέσεων ἀνεπλήρωσαν τὸ μεταξὺ χάσμα τῆς ἐκδόσεως τούτων τῶν βιβλίων· πρέπει δὲ νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀληθινὴν δυστυχίαν τὸ ἡμιτελὲς τῆς συγκριτικῆς ἀνατομίας, καὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἰχθύων, τῆς ὁποίας ὀκτῶ μόνον τόμοι ἐφθασαν νὰ ἐκδοθῶσι, τῶν δὲ λοιπῶν τὴν ὕλην ἤδη ἀποθνήσκων ὁ συγγραφεὺς ἐνεπιστεύθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ φίλου του Valenciennes.

Πρὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν ὁ Κυβιέρος ἐδίδασκεν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Γαλλίας ἱστορίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ πλήθος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συνήρχοντο εἰς ἀκρόασιν τοῦ τερπνοῦ τούτου καὶ σπουδαίου ἐνταυτῷ μαθήματος· ἐκεῖ τὸν ἤκουσεν ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος ἄρθρου, καθὼς καὶ τὸν ἀντίζηλον αὐτοῦ εἰς τὸ πανεπιστήμιον διδάσκοντα τὴν συγκριτικὴν φυσιολογίαν· ὅθεν χρεωστῇ βέβαια καὶ εἰς τοὺς

δύο εὐγνωμοσύνην, ἀλλ' ὀφείλει ἔτι μᾶλλον νὰ σέβηται τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ ὁμολογῇ τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ Κυβιέρος ἐκτὸς ὅσων συνέγραψε μετὰ τοῦ Γεωφρουᾶ ἐπεχείρησε μετὰ τοῦ Κ. Λατρέλλη σύγγραμμα περὶ ἐντόμων, καὶ μετὰ τοῦ Βρονιάρτου ἱστορίαν τῶν εὐρεθέντων εἰς τὰ περίχωρα τῶν Παρισίων ὀρυκτῶν. Αὐτὰ εἶναι τὰ προϊόντα τῆς σοφίας καὶ τῶν κόπων του, καὶ μὲ αὐτὰ παρουσιάζεται εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Εἴθε νὰ εἴχομεν περὶ τούτων μόνον νὰ ἀναφέρωμεν.

Ὁ Κυβιέρος ὡς δημόσιος ἀνὴρ ἔδειξεν ὀλίγην ἀξιοπρέπειαν, ὑπέκυψεν εἰς ὅλας τὰς ἀρχάς, ἐκολάκευσεν ὅλους τοὺς βασιλεῖς, καὶ ἔλαβεν ἀπ' αὐτοὺς ἀλληλοδιαδόχως θέσιν τινα ἢ νέον παράσημον. Κατὰ δὲ τὸ 1827 κατεδέχθη νὰ ὀνομασθῇ καὶ ἀνακριτὴς τῶν βιβλίων [censeur] ἀλλ' ἡ θυγάτηρ του ἰδοῦσα τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὅποιον ἐξετίθετο, τὸν παρεκάλεσέ γονυκλιτῶς νὰ παραιτηθῇ καὶ ἡ φιλοστοργία κατῴρθωσεν ὅ,τι τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐμπνεύσῃ.

Ἐπάρχει γνωστὸν ὅτι ὁ Κυβιέρος κατεπιέζετο ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἀξιομάτων, ἔφερε δὲ τίτλων πλήθος λεγόμενος μέλος τοῦ πανεπιστημίου, ἔφορος τῶν σπουδῶν, γραμματεὺς τῆς ἀκαδημίας, εἰσηγητὴς τῶν ἀναφορῶν, σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας, μέγας ταξιάρχης τοῦ λεγεῶνος τῆς τιμῆς, μέλος τῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ὅλων τῶν ἐπιστημονικῶν συλλόγων τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου, Βαρῶνος καὶ τέλος πάντων ὁμότιμος τῆς Γαλλίας.

Ἀπέθανε δὲ κατὰ τὴν 13 Μαΐου 1832 μετὰ σύντομον καὶ αἰφνίδιον νόσον, παραλυσίαν τοῦ φάρυγγος· ὁ λαὸς τῶν Παρισίων ἠκολούθησε τὴν κηδείαν του· τέσσαρες ἀκαδημιακοὶ, καὶ πολλοὶ πολιτικῶν σωμάτων ἀντιπρόσωποι ὕψωσαν τὴν φωνὴν ἐκθειάζοντες τὸν μέγαν τοῦτον ἄνδρα καταβαίνοντα εἰς τὸν τάφον· ἀνεκινήθη δὲ μεταξὺ τῶν πενθούντων τοῦ Γεωφρουᾶ ἡ καρδιά βλέποντος νεκρὸν τὸν παλαιὸν αὐτοῦ φίλον καὶ συνεργάτην, καὶ τότε ἐφάνη τὸ

μέγα χάσμα, τὸ ὁποῖον ὁ ἀποθανὼν ἀφήκεν ὁμοίως εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν πολιτείαν.

“Ὅτε κατὰ τὸ 1830 αἱ ἐφημερίδες καταδιώκονται τοὺς ἐπισωρεύοντας πολλὰς ὑπηρεσίας διεύθυναν καὶ κατὰ τοῦ Κυβιέρου τὰ βέλη των, οὗτος ἔλεγεν ὅτι εὐχαρίστως ἡδύνατο νὰ παραχωρήσῃ τὰς προσόδους, ἀλλ’ ἀπὸ τὰς ἀξίας καὶ τιμὰς ποτὲ δὲν ἔστεργε νὰ γυμνωθῇ. Εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς επικρατείας, κἀνεὶς δὲν διευκρίνιζε τὰς ὑποθέσεις ὅσον αὐτὸς· ἂν δὲ καὶ ἐλάλει ἐλευθέρως, δὲν εἶχε ὅμως ῥήτορος ἀπαγγελίαν καὶ λόγου εὐροίαν, οὔτε φωνὴν λαμπρὰν καὶ ζωηρὸν βλέμμα καὶ χειρονομίαν· ἦτο δὲ δύσκολος καὶ εἰς τὰς ἐντεύξεις, καὶ ἐδέχετο πάντοτε περιπατῶν ἢ ὄρθιος, καθὼς καὶ ἔγραφε καὶ ἀνεγίνωσκε. Τρέχων δὲ ἐπὶ ἀμάξης ἔφερε πάντοτε βιβλίον ἢ δέλτον, καὶ λουόμενος καθ’ ἐκάστην ἡμέραν ἢ ὑπαγόρευεν, ἢ ἤκουεν ἄλλου ἀναγινώσκοντος. Εἰς δὲ τὴν τράπεζαν ἤρχετο πάντοτε μὲ ἓνα τόμον εἰς τὰς χεῖρας· ἀλλὰ καὶ καθ’ ἣν ὥραν ἐνδύετο, ἄλλοι ἔγραφον διαφόρους σημειώσεις, ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐνησχολεῖτο κατὰ συνέχειαν.

Ἡ ἐξαίρετος αὕτη καὶ εὐκαρπος φιλοπονία τοῦ Κυβιέρου ἐπληνέθη πολὺ καὶ παρὰ πολλῶν, μένει ὅμως ἀμφίβολον καθ’ ἡμᾶς ἂν πρέπη νὰ θεωρηθῇ ὡς σημεῖον δυνάμεως ἢ ἀδυναμίας· ἐπειδὴ τὸ δένδρον, τὸ ὁποῖον βρίθκει ἀπὸ καρποὺς πίπτοντας ἄλλεπαλλήλως κατὰ γῆς ὅταν καὶ ἐλαφρὸς ἄνεμος σαλεύσῃ τοὺς κλάδους, δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἂν καὶ δὲν ἔχῃ τόσον πλῆθος, τοὺς κρατεῖ ὅμως ἕως ὠριμάσωσιν ὁμοίως δὲ καὶ τὰ λιμνάζοντα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὕδατα δὲν ὑπάρχουσι τόσον διαυγῇ καὶ εὐχυμα, ὅσον τὰ ρεύματα καὶ οἱ ποταμοὶ, τῶν ὁποίων μετροῦμεν τὸ βάθος μὲ τὴν βολίδα· τέλος πάντων ἡ ἐπίπνοια δὲν ἔρχεται πάντοτε κατὰ τὴν χρεῖαν, δὲν κρούει τὴν θύραν εἰς τὴν προσδιωρισμένην ὥραν, δὲν παρακάθεται εἰς τὴν τράπεζαν, οὔτε περιπλανᾶται ἔποχος, οὔτε ἀκολουθεῖ εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς τριόδους τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ’ ὡς γέννημα τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς μελέτης ἢ ὡς πτηνὸν ἐλεύθερον ἐξαίφνης ἔρχεται πρὸς

ὀλίγον εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ πάλιν καθὼς αὐτὸ πετόμενον γίνεται ἄφαντος, ἢ κινεῖ προσωρινῶς τοῦ ἀνθρώπου τὸ πνεῦμα, καθὼς τὰ φύλλα τῶν δένδρων τῇ Δοδώνῃ ὁ ἠδύπνοος ξέφυρος. Διὰ τοῦτο ἔχομεν λόγον νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ σύντονος καὶ ἀδιάλειπτος ἐργασία, ἡ ἀεικίνητος εἰς τὸν χάρτην χεὶρ, τὸ ἀναπεπταμένον εἰς τοὺς λόγους ἢ τὰ συγγράμματα τῶν ἄλλων ὥτιον, καὶ τὸ συντεταμένον κατὰ συνέχειαν πρόσωπον δὲν ἐπιδέχονται πάντοτε ἔμπνευσιν οὔτε νεοφανεῖς ἰδέας.

Ἀλλὰ τὸν Κυβιέρον ἡ πολυάσχολος αὕτη διαγωγὴ καθίστα ψυχρὸν καὶ εἰς τὰς οἰκιακὰς σχέσεις. Διὰ τοῦτο ἡ κόρη, τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπα, δὲν ἐπλησίαζε ποτὲ ἄφοβος τὸν σοβαρὸν πατέρα της· ἀλλὰ καὶ πρὶν στερηθῇ τὸν ἄγγελον τοῦτον τῆς παρεγορίας του, ἦτον ἁράγε ὁ Κυβιέρος εὐτυχής· δὲν πιζεύομεν· ἐπειδὴ τὰ παράσημα, αἱ τιμαὶ, αἱ καθέδραι ἐγυργάλιζον ἀκαταπαύτως τὴν ἐπιθυμίαν του, ἐφρόντιζεν ἐνδελεχῶς περὶ τῆς δόξης του, ἦτον ὑποπτος πρὸς πάντας, εὐαισθητος εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἄλλων καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἰοβόλον κακολογίαν ἐφημερίδων τινων μικρολόγων καὶ χαμερπῶν, αἱ ὁποῖαι παραμελοῦσαι πολλάκις τὰ γενικὰ καὶ οὐσιώδη συμφέροντα, καὶ ἐμπορευόμεναι αἰσχροκερδῶς τὴν δημοσιογραφίαν, γίνονται ὄργανα ἀτομικῶν παθῶν, καὶ ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν περιωπὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τὸν ἀληθῆ προορισμὸν τῶν ἐτάχθησαν καταβαίνουσιν ἀναγώγως εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τῶν πολιτῶν βίον ἔρπουσιν εἰς τὰς γωνίας τῶν οἰκιῶν, κατασκοπεύουσι παντοῦ, καὶ μιμοῦνται τοὺς λυσσώδεις κύνας, οἱ ὁποῖοι δαγκάνουσιν ἀδιακρίτως σχεδὸν ὅσους ἀπαντήσωσι καθ' ὁδὸν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐψώμιζον.

Ὁ Κυβιέρος ἠγάπα πολὺ τὴν εὐθημοσύνην καὶ τὴν μέθοδον ὅθεν πρὶν ἀρχίσῃ νὰ ἐργάζεται ἐβαλλεν ἐπὶ τῆς τραπέζης κατὰ σειρὰν ὅλα τὰ εἶδη, ὅσων εἶχε χρεῖαν· περὶ τὰς ἑπτὰ ὥρας τῆς ἑσπέρας ἐξήρχετο πᾶσαν ἡμέραν ἐπὶ ἀμάξης διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς συναναζροφάς, τὰς ὁποίας τόσον ἠγάπα· ἐδέχετο δὲ καὶ αὐτὸς κατὰ σάββατον, ἐφ' ὅσον ἔζη ἡ μονογενὴς καὶ φιλτάτη κόρη του· ἐπειδὴ τις δὲν ἤκουσε φημιζομένην

τὴν συνέλευσιν ταύτην ὡς κέντρον πάντων τῶν προτερημάτων, καὶ ἄκρον ἄωτον τῶν σοφῶν ἀνδρῶν ἐντοπίων καὶ ξένων;

Καθὼς ἐξάγεται ἴσως καὶ ἐκ τῶν προηγουμένων ὁ Κυβιέρος ἦτον περιαντολόγος καὶ ἐπιδεικτικὸς· ὅθεν ἐρωτώμενος ποτὲ σπουδαίως παρὰ τοῦ Ναπολέοντος πῶς γίνεται τὸ σάκχαρ τῶν σεύτλων, ἐμβήκεν εἰς διεξοδικὰς καὶ ἔξω τοῦ προκειμένου θεωρίας· ὥς μετὰ πολλῆς ὥρας ὑπομονὴν ἀγανακτήσας ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν διέκοψε λέγων· ἐπειδὴ δὲν μοι εἶπες, Κύριε Κυβιέρε, πῶς γίνεται τὸ σάκχαρ, θέλω μετακαλέσει τὸν Βωκελῖνον νὰ τὸ μάθω· καὶ εὐθὺς ἔσρεψε τὰ νῶτά του πρὸς αὐτόν.

Πρὶν ἐξετάσωμεν ἤδη τοῦ Κυβιέρου τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν νομίζομεν καλὸν νὰ σκιαγραφήσωμεν τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὗρήκε τὴν φυσικὴν ἱστορίαν ὅπου κατ' ἐξοχὴν διέπρεψε.

Δύω κατ' ἀρχὰς ὑπῆρξαν συστήματα Φυσικῆς Ἱστορίας, τὸ μὲν ἔχον βάσιν τῶν παρατηρήσεων τὰ ὄργανα, τὸ δὲ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἀριστοτέλης ὑπερασπίζετο τὸ πρῶτον, ὁ δὲ Ἱπποκράτης τὸ δεύτερον· τοῦ Ἀλεξάνδρου αἱ κατακτήσεις ἐβοήθησαν τὸν Ἀριστοτέλην· ἐπειδὴ ἔψαυσεν, οὕτως εἰπεῖν, μὲ τὰς χεῖρας του τὰ ἀντικείμενα, περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται· ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἐθεράπευε κατὰ συμπτώματα πάντοτε σταθερὰ· ἔθηκε τὴν ἐμπειρίαν ὡς βάσιν τοῦ συστήματός του, καὶ καθυπέβαλεν εἰς ἀκινήτους νόμους καὶ εἰς τῆς πείρας τὸ κῦρος τέχνην, ἥτις δὲν ἔπαυσε ν' ἀκολουθῇ τὴν τύχην καὶ τὴν δοκιμὴν.

Ἡ εὐλάβεια τῶν παλαιῶν πρὸς τοὺς νεκροὺς ἐμπόδιζε τὴν σπουδὴν τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἡ δεισιδαιμονία ἀπηγόρευε ὡς ἔργον ἱεροσυλίας τὴν ἀνατομίαν τῶν ἀποθανόντων· ὅθεν ἡ ἐπιστήμη περιωρίζετο, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν περιφέρειαν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης δὲν ἀνέτεμεν εἰμὴ ζωα. Ἐξ ἀναλογίας τοῦ πίθηκος ἐγνώριζον ὅπως οὖν οἱ ἀρχαῖοι τὴν συνθήκην τῶν ὀργάνων τοῦ ἀνθρώπου· ὅθεν ὁ Γαληνὸς ἐμακαρίζετο, ὅτι εἶδε δύω σκελετὰ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖ

διεύθυνε τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἴδωσι τρόπον τινα τὴν φύσιν ἐπ' αὐτοφώρῳ.

Οἱ Ῥωμαῖοι μόλις εἶχον ἰδέαν τῆς ζωολογίας, καὶ ὁ πολυμαθὴς Πλίνιος ἠγάπησε μᾶλλον τὸ παράδοξον παρὰ τὴν ἀλήθειαν· διὰ τοῦτο ὅσα ἔγραψε φαίνονται ὡς μυθιστορία τῆς φύσεως· καὶ ὀλίγα εὐρίσκομεν προστεθειμένα ἀπ' αὐτὸν εἰς τὰς ἀνακαλύψεις τοῦ Ἀριζοτέλους, οἷον ἐρπετά τινα καὶ κογχύλια κτλ. Ἰσως δὲ καὶ αὐτὰ ἐρανίσθη ἀπὸ Ἑλλήνας, οἱ ὅποιοι καθὼς καὶ τοὺς λοιποὺς κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐπεμελήθησαν καὶ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν· ὅθεν μεταξὺ τῶν ἄλλων εὐρίσκομεν συχνάκις ἀναφερόμενα τὰ ὀνόματα τοῦ Δημοκρίτου, τοῦ Θεοφράστου, τοῦ Αἰλιανοῦ, τοῦ Νεοπτολέμου, τοῦ Ἐρασιστράτου, τοῦ Ηροφίλου, τοῦ Γαληνοῦ, τοῦ Φιλίζου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Ἡρωδίου, τοῦ Ἀριζομάχου, τοῦ Ἀετίου, τοῦ Ὀριβασίου, τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Παύλου Αἰγινήτου καὶ ἄλλων. Ἀλλ' ἀπὸ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν νίκας τῶν ἐνδόξων Στατηγῶν τῆς Ῥώμης ὡς τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἡ μανία τῶν δημοσίων ἀγώνων ἔφερε πανταχόθεν πλήθος θηρίων ἀγνώστων εἰς τὴν Ἰταλίαν· ἡ δὲ πολυτέλεια ἐβίασε τοὺς γαστριμάργους νὰ ζητήσωσι μακρόθεν διάφορα προϊόντα τῶν ὑδάτων, τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ξηρᾶς· καὶ πολλὰ πλοῖα περιέπλεον τὴν Μεσόγειον ἔχοντα φόρτον πτηνὰ καὶ ἰχθεῖς, καὶ ἄλλα ἐδώδιμα ἄξια τῆς τέχνης τῶν Ἀπικίων. Τέλος μανθάνομεν ἀπὸ τὸν Κολοσύμελαν, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἡμέρευον καὶ ἐπάχυνον πολλὰ ἄγρια πτηνὰ, οἷον τὸν ὄρνυγα καὶ τὸν πέρδικα. Ἐπὶ δὲ τοῦ μεσαιῶνος ἡ φυσικὴ ἱστορία παρημελήθη ἔτι μᾶλλον, καὶ σχεδὸν οὔτε ἠκούετο· μόνον δὲ τὰς εἰκόνας τῶν ζώων μετεχειρίσθη ἡ σημειωτικὴ καὶ συμβολικὴ τέχνη· πρέπει ἄρα ὑπερβαίνοντες ὀλοκλήρους ἑκατονταετηρίδας νὰ καταντήσωμεν εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Κατ' αὐτὴν τῶντοντι τὴν περίοδον ἄρχισε νὰ σχηματίζεται ἡ ἐπισήμη· ἔγραψαν μὲν καὶ Ἀραβες, ὡς ὁ Ἀβικένας πρότερον, Ἀβερρόης, καὶ Ῥαζής, ἀλλὰ κυρίως ἐσπούδασαν κατὰ διαφόρους καιροὺς τὴν ἐπισήμην διάφοροι Γάλλοι, καὶ τινες

Ἰταλοὶ καὶ Γερμανοὶ ἐκ τούτων δὲ πάντων ἀξιωμακόμενοι μάλιστα ὑπάρχουσιν ὁ Ῥονδελέτος, ὁ Σπαλλαντσάνης, ὁ Δευβενόεκης, ὁ Βλαίσιος, ὁ Βελών, ὁ Δωδίνος, ὁ Χάρβιϋς, ὁ Δεγράφος, ὁ Ρέδης, ὁ Ρεϋσκίος, ὁ Μαλπίγκης, καὶ ἰδιαίτερος ὁ Γέσνερος ἕως οὗ ἐφάνη ὁ Δινναῖος, ὁ Ἀριστοτέλης τῆς Ἀρκτου· εἰς τὸν ὁποῖον ἀπέκειτο νὰ μορφώσῃ τὴν διακεχυμένην ὕλην· ἐπειδὴ ἐπεμελήθη ὅλα τὰ μέρη τῆς ἐπιστήμης, καὶ πρῶτος ὑπέβαλεν εἰς κανόνας τινὰς τὴν διαίρεσιν· ἀλλ' εὐδοκίμησε μάλιστα ὁ ἀνὴρ, ὡς ὑπάρχει γνωστὸν, εἰς τὴν φυτολογίαν, τὴν ὁποίαν ἔμελλον νὰ τελειοποιήσωσι κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους δύο ἔνδοξοι βοτανικοὶ, ὁ Ἰουσσιεὺς καὶ Δεκανδόλης, ὥς τε σήμερον ἡ ἐπιστήμη ἔχει κατατεταγμένα 80, 000 φυτῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ Θεφράσου καὶ Διοσκορίδου μόλις ἦσαν γνωστὰ ἑκατοντάδες τινὲς μόνον, ἐπὶ δὲ τοῦ Τουρνεφόρτου 6,000 καὶ ἐπὶ τοῦ Δινναίου αὐτοῦ μόνον 8,000.

Ἡ ὀρυκτολογία πρὸ τοῦ ἀειμνήστου τούτου σοφοῦ ἦτο ἀπλοῦς κατάλογός τινων μετάλλων καὶ γαιωδῶν σωμάτων συγκεχυμένων κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὰς ιδιότητας· ὁ δὲ Δινναῖος κατατάττων αὐτὰ ἔλαβεν ὡς βάσιν τὴν κρυστάλλωσιν, τοῦτέστι τὸ κανονικὸν σχῆμα τοῦ σώματος σκιεροῦ ἢ διαφανοῦς· ἀλλὰ τὸν χαρακτήρα τοῦτον ἀνέπτυξαν ὕστερον ὁ Ρώμης Δελιλης [Rome de Disle] καὶ ὁ Οὔέρνερος (Werner) πολὺ δὲ ἐντελέστερον μετ' αὐτοὺς ὁ Βίργμανος καὶ Χωῆς, ὥστε ἤδη ἀπὸ τὸ σχῆμα γνωρίζομεν ἕκαστον ὀρυκτὸν εὐκόλως· οὕτω π. χ. τὸ ἀναλυμένον νίτρον ὅταν μείνῃ ἐλεύθερον κρυσταλοῦται εἰς ἑξάεδρα πρήσματα, ἢ συπτηρία εἰς ὀκτάεδρα μὲ τετραγωνικὴν βάσιν, τὸ κοινὸν ἅλας εἰς κανονικοὺς κύβους κτλ. Ἄν δὲ φαίνεταιις ἀνωμαλία ἐνίοτε εἰς τὸ σχῆμα τοῦ αὐτοῦ ὀρυκτοῦ, διαλύεται ἢ ἀμφιβολία ὅταν θεωρήσωμεν τὸν πυρῆνα τοῦ κρυστάλλου, ὅστις φυλάττει πάντοτε ἀκριβῶς τὸ πρωτότυπον αὐτοῦ καὶ φυσικὸν εἶδος.

Ἡ ἐξέτασις τῶν ὀρυκτῶν προήγαγεν ἀνεπαισθήτως νέαν τινὰ ἐπιστήμην ἄλλην τὴν γαιωλογίαν, ἣτις ἐξακριβοῦσα

τὴν σύνθεσιν τῆς γῆς καὶ τὴν κατάστασιν τῶν διαφόρων αὐτῆς στοιβᾶδων, ἀναβαίνει ἀπὸ βαθμοῦ εἰς βαθμὸν ἐπαγωγῆς καὶ συλλογισμοῦ εἰς εἰκασίας περιέργους καὶ ὑψηλὰς περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ πλανήτου, τὸν ὁποῖον κατοικοῦμεν, καὶ τῶν διαφορῶν ἀλλοιώσεων, τὰς ὁποίας ἔπαθεν ἑκπαλαι· ἀλλ' ὅσον δὴποτε ὑποτεθῇ πιθανολόγος αὕτη καὶ λογικὴ, διαμένει ὁμως εἰσέτι ὡς μῦθος τερψίνοος καὶ γέννημα φαντασίας πυρώδους, ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν θετικότητα τῶν κυρίως λεγομένων ἐπιστημῶν· ἀλλ' ἂν τὰ ἄλλα ὑπάρχωσιν ἀμφισβητούμενα, ἀπεδείχθη ὁμως ἀπὸ τὰς ἐπανειλημμένας ἐρεῦνας τῆς γαιωλογίας ὅτι τὸ ἀνώτατον στρώμα τῆς γῆς, καθὼς καὶ τὸ ὑψηλότερον τῆς ἀτμοσφαίρας μέρος ὑπάρχουσιν ἁραιότερα, καὶ τὰ δύο χωριστὰ ταῦτα φαινόμενα ἀναγκαίως ἀποδίδονται εἰς κοινὴν αἰτίαν.

Ὁ Διναῖος [ἐπανερχόμεθα πάλιν] διὰ τῆς βαθυνοίας καὶ τῆς κρίσεως αὐτοῦ ἔβαλεν εἰς νέον δρόμον καὶ τὴν ζωολογίαν καὶ διέταξε τὰ ὄντα ὅχι κατὰ τύχην καὶ φαντασιωδῶς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς ὀργανικοὺς νόμους· ὅθεν τὸ σύστημα αὐτοῦ ἐν γένει ἀναφέρεται πάντοτε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ διέμεινεν ὡς πυραμὶς ὑψηλὴ καὶ ἀκλόνητος ἐπὶ τοῦ ἀεικινήτου ἐδάφους τῆς ἐπιστήμης.

Μετὰ ταῦτα ἐπενόησάν τινες νὰ βάλωσι κατ' εὐθυγραμμίαν ὡς διὰ στάθμης τὰ ὀργανικὰ καὶ μὴ ὀργανικὰ σώματα· ὁ Βοννέτος π. χ. περὶ τὸ 1760 ἐνόμισεν ὅτι ἐδύνατο νὰ καταβῇ βαθμῆδὸν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ὡς τὸ ἄκαρι· ἀλλ' ἡ τοιαύτη μέθοδος ἔπρεπεν ἀναγκαίως νὰ καταργηθῇ καὶ νὰ ἐκλείψῃ μάλιστα παντελῶς, ἀφ' οὗ ἡ Ἰνδία καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἔστειλαν πρὸς ἡμᾶς πλῆθος ζώων ἀγνώστων. Ὁ Βυφφὼν ἦλθε μὲν ὕστερος, ἀλλὰ κατέστησε πρῶτος σχεδὸν τὴν ἐπιστήμην εἰς ὅλους εὐπρόσιτον, ἐμψύχωσε, τρόπον τινα, τὰ ἦθη τῶν ζώων, καὶ καθυπέβαλεν εἰς ὅρους πολλὰ φαινόμενα. Ὁ Δωβαντὼν παρετήρησεν ὀξυδερκέεσιν τὴν φύσιν, ἐπολυπλασίασε τῶν ζώων τὰς φυλὰς καὶ ἐδοκίμασε νὰ ἀναδείξῃ τὴν ἐπιστήμην ὠφελιμοτέραν ἀμέσως εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὰς χρείας. Ὁ Λασεπέδης, ὁ Λα-

τρέλης, ὁ Λαμάρκος, ὁ Μομβελιάρδος, ὁ Μολλῖνος ὠφέλησαν καὶ αὐτοὶ τὰ μέγιστα· ὥστε ἡ ἐπιστήμη ἐπλουτίσθη μὲ ἀπίστευτον ταχύτητα ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦν συνοπτικοῦ πίνακος.

Ζῶα σπογδυλωτά.

Μαῖστοφόρου.	Linnée et Gmelin . . .	350
	Buffon. . .	300
	Dcsmarest.	800
	Lesson. [βέβαια]	1000
	[ἀμφίβολα]	100

Ἀριθμὸς κατὰ τὸ 1830 1500

Πτηνὰ	Linnée	1,300
	Buffon.	1,700
	Vieillot.	4,000
	Cuvier.	5,000

Lesson. κατὰ τὰ 1830 6,500

Ἀριθμὸς κατὰ τὸ 1832 7,000

Ἑρπετὰ	Linnée.	300
	Lacépède.	509
	Merrem.	623

Ἀριθμὸς κατὰ τὰ 1830. 1500

Ἰχθεῖς	Lacépède 1802	1,300
	Cuvier 1828	6,000

Ῥποθετικὸς ἀριθμὸς 1830 8,000

Κεφάλαιον τῶν σπογδυλωτῶν. 18,000

Ἀσπόνδυλα.

Ἐναρθρα	Ὀστρακόδερμα	1,500
	Ἀραχνίδες	25,000
	Ἐντομα	50000
	Σκώληκες	300
Ἀναρθρα.	Μαλάκια.	20,000
	Ζωόφυτα.	8,000

Κεφάλαιον τῶν ἀσπονδύλων 82,300

Ἀθροισμα γενικὸν τῶν ζώων 100,300

Ὁ Κυβιέρος καὶ Γεωφρουᾶς προχώρησαν κατ' ἐξοχήν καὶ ὡς διδάσκαλοι καὶ ὡς συγγραφεῖς εἰς τὸ μέγα στάδιον τῆς ζωολογίας, ἐπειδὴ ὁ μὲν ἐξιχνίαζε πάντοτε τὰ πράγματα, ὁ δὲ ἀνέτρεχεν εἰς τὰς αἰτίας· ἐκεῖνος παρέβαλλε τὰ στοιχεῖα πρὸς ἄλληλα, τὸ ὅστούν πρὸς τὸ ὅστούν, τὸ μαλάκιον πρὸς τὸ μαλάκιον καὶ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν ἄνθρωπον· οὗτος ἐμελέτα, συλλογίζετο ἐφιλοσόφει ἢ κεφαλὴ τοῦ πρώτου ὁμοίαζε μουσεῖον, ὅπου βλέπομεν πολλὰ σκελετὰ κατὰ τάξιν τεθειμένα· ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἣτις ζωογονεῖ τὰ ψυχρὰ ταῦτα ὅστ' αἰ καὶ ἡ ζωὴ ἣτις τὰ κινεῖ δὲν ὑπάρχουσιν, μένει δὲ συνήθως ἡ πλουσία συλλογὴ ὡς σιωπηλὸν κοιμητήριον καὶ εὐρύχωρος ἐρημία. Τὸ πολυποίκιλον ὅμως καὶ πολύτροπον πνεῦμα τοῦ Κυβιέρου ἐπενόησε μέθοδον νέαν ἀναλύσεως διὰ τὰ εὖρη τὰς διαφορὰς καὶ τὰς σχέσεις τῶν ἀντικειμένων. Εἰς τὸ περὶ ὀρυκτῶν ὀστέων παρέξησεν οὕτως εἰπεῖν τὴν αὐτοψίαν τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐξιζόρησε τὴν κατάστασιν τῆς φύσεως, ὅποια ὑπῆρχε πρὸ ἐξήκοντα ἡδὴ αἰώνων, διὰ τὰ δώση νέαν μαρτυρίαν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῶν Μωσαϊκῶν βίβλων· ἐκεῖ φαίνεται πιεσέων εἰς ἀρχαιότερον κόσμον ἄλλον καταστραφέντα πρὸ τοῦ ὑπάρχοντος· ὅθεν διῶσχυρίζετο ὅτι ἔμψυχα ζῶα δὲν ἦσαν πάντοτε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔφερεν εἰς ἀπόδειξιν τὰ ὑψηλὰ

βουνά, τὰ ὅποια κατεκλύσθησαν ἀπὸ τὰ ὕδατα καὶ δὲν φέρουσιν οὔτε ἰχθεῖς οὔτε κογχύλια. Ἐκτὸς τούτων ἡ βαθυτάτη γαιωρυχία ἀπέδειξε κατ' αὐτὸν ὅτι τὰ ὄντα δὲν ἐπλάσθησαν καθάπαξ, ἀλλὰ πρῶτα τὰ φυτὰ ἐστόλισαν τῆς γῆς τὸ πρόσωπον· ὅθεν σκάπτοντες εἰς τὰ προσχώματα τῆς θαλάσσης εὐρίσκομεν ἐπὶ τῆς πρώτης στοιβάδος κογχύλια καὶ ἰχθεῖς, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἑρπετὰ, ἐπὶ δὲ τῆς τρίτης λείψανα ὀστέων ἐρρίμένων ἀτάκτως καὶ σκελετὰ μαστοφόρων σποράδην κείμενα. Μόνον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀφήκε καὶ νὺν σημεῖον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ εἰς τρεῖς κατακλυσμούς τῆς κτίσεως· ὅθεν ὁ Κυβιέρος συμπέραινεν ὅτι πρὸ ὀλίγων αἰώνων ἐξηράνθη ἡ γῆ καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει γένηλος ἐπὶ τῆς ὕδρογείου σφαίρας· πλήθος γενεῶν καὶ φυλῶν ἐπισωρεύονται εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦτο, ὅπου ἔλαβον βίαιον θάνατον· ἀνακίνησον τὰ στρώματα καὶ θέλεις ἰδεῖν ἀλληλοδιαδόχως τὰ φυτὰ, τὰ κογχύλια, τὰ ζωόφυτα, τὰ θαλάσσια μαλάκια, τοὺς ποταμίους ἰχθεῖς καὶ ἀγνώριστα ἑρπετὰ· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ζωόφυτα καὶ μαλάκια καὶ ἰχθεῖς καὶ ἑρπετὰ ἐκείνων τελειότερα κτλ. κτλ. Τὰ δὲ εὐρίσκόμενα εἰς τὰς κοιλάδας ὅσῃ τῶν τετραπόδων μαρτυροῦσιν ὅτι συνέβη μεγάλη καταστροφή. Διὰ τὴν ἐξηγήσῃ δὲ ὁ Κυβιέρος πῶς οἱ ἐλέφαντες, ζῶα τῶν θερμῶν κλιμάτων κατήντησαν εἰς τὰς ὑπερβορείους τῆς κατεψυγμένης ζώνης χώρας μετεχειρίσθη ὥς εἰπέρποτε τὴν ἐξαίρετον αὐτοῦ ἰχνηλατικὴν ἀκρίβειαν· ἐν δὲ μόνον τεμάχιον ὅσπου ἤρκεσεν εἰς αὐτὸν διὰ τὴν παραστήσῃ καὶ τοῦ ζώου τὸ ὄνομα· ὅθεν περιέγραψε καὶ ἐσημείωσε τρόπον τινὰ ὡς διὰ σφραγίδος μικρὰ καὶ ἰσχνὰ ἵππων κῶλα, ῥινοκέρωσ τοῦ ταπίρ μικροτέρους, καὶ κάπρους, τῶν ὁποίων ἀναλόγους βλέπομεν ἔτι ζῶντας καὶ πάμπολλα θηρία ἥδη ἄγνωστα.

Κατὰ τὸν περίφημον ἄρα τοῦτον χρησμολόγον καὶ ἱστορητὴν τῶν παρελθόντων τῆς φύσεως διάφοροι δημιουργεῖαι κεῖνται ἐπάσσυτοι εἰς τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν πατοῦμεν, καὶ τὴν δόξαν ταύτην ἐπιθανοποίησε μ' ὅλην τὴν ἐνδεχομένην πολυμαθειαν.

Ὁ δὲ Γεωφρουᾶς δὲν ἔχει ὁμολογουμένως πνεῦμα τόσον εὐκαμπτον, ὅσον ὁ Κυβιέρος, οὔτε ἐκφράζεται εὐκρινῶς· ἀλλ' ὁσάκις ἐμπνέεται ἀνιχνεύει τὴν φύσιν, τὰς αἰτίας, καὶ τὰ μυστήρια, μὲ τοσαύτην ἀκρίβειαν, ὥστε τίποτε δὲν μένει ἀναπόδεικτον. Κατ' αὐτὸν ἡ ἀρχαία κατάστασις ἐξέλιπεν, ἐπειδὴ δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ ὑπάρξῃ μετὰ τὴν σύστασιν νέου κόσμου, ὅλα τὰ πράγματα ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐνέργειαν δυνάμεων τινων, αἱ ὁποῖαι μεταβάλλουσι καὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν καὶ τὴν οὐσίαν, προτείνει δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ σύστημα τῆς δημιουργίας διαμένει μεταρρυθμισμένον μόνον κατὰ τὰς διαφόρους μεταβολὰς, τὰς ὁποίας ἡ γῆ ἔπαθεν. Ὁ Θεὸς, λέγει ὁ Γεωφρουᾶς, πρὶν δημιουργήσῃ τὸν κόσμον, εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὸν τύπον τοῦ ὄντος· ὅθεν πλάττων π. χ. τὰ ζῶα ὑπέβαλεν εἰς αὐτὸν τὰς ἀνάγκας καὶ λειτουργίας των, ὥστε ὅλα τὰ κτίσματα τρόπον τινα ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀφορμὴν· ἐξεναντίας δὲ ὁ Κυβιέρος ἐδόξαζεν ὅτι ἕκαστον ζῶον ὑπῆρξε καθ' ἑαυτὸ καὶ δι' ἑαυτὸ, ὥστε ὁ κόσμος συνεστάθῃ κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἐκ διαλειμμάτων. Ματαίως ἐφώναζεν ὁ ἀντίζηλος εἰς αὐτὸν θέλων νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὀργανικὴν ἀναλογίαν καὶ τὴν ἀντιστήκωσιν τῶν ὀργάνων, ὅτι μεταξὺ τῶν ἀνωμαλιῶν ὁ ὀργανισμὸς κυρίως ἔμεγεν ὁ αὐτὸς, ὅτι τοῦ πτηνοῦ αἱ πτέρυγες καὶ τοῦ ἰχθύος τὰ πτερύγια ἀναλογοῦσι, καὶ τὸ μὲν ἐδημιουργήθη διὰ τὸν ἀέρα, τὸ δὲ διὰ τὴν θάλασσαν, ὅτι πολλάκις τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον μέλλει ν' ἀλλάξῃ μορφήν, καθὼς ὁ γυρῖνος τοῦ φρύνου, φέρει ἐκ γενετῆς τὰ συστατικὰ τοῦ νέου αὐτοῦ ὀργανισμοῦ. Οἱ ἀκαδημαικοὶ ἔκλινον εἰς τὴν γνώμην τοῦ Κυβιέρου, ὅστις ἐδοξάσθη, ὅσον κατὰ τὸ φαινόμενον ἐταπεινοῦτο ὁ Γεωφρουᾶς. Οἱ Γερμανοὶ ὅπως καθήμενοι μακρόθεν ἀδέκαστοι κριταὶ τῶν διαμαχομένων τούτων φιλοσόφων ἐθαύμαζον τὰς ιδέας τοῦ πάσχοντος.

Τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ τὰ πράγματα ὅλα, ὑπόκεινται εἰς τὸν νόμον τῆς βαρύτητος, ὁ ἄνεμος τῆς

φήμης ἐνδέχεται νὰ ἀναβιβάσῃ, καὶ ὁ φθόνος νὰ κατβιβάσῃ πρὸς καιρὸν αὐτὰ, ἀλλ' ἔπειτα καθὲν ἀναλαμβάνει τὸν ὥρισμένον ἀπὸ τὴν φύσιν τόπον.

N. 4.